

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

безперервного професійного навчання аудиторів

напрямок: *управлінський облік*

тема: «Використання інструментів
управлінського обліку в аудиті ефективності»

Укладач:

Гнилицька Лариса Володимирівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку та бізнес-консалтингу Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана, сертифікований бухгалтер-практик САР.

Київ - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ПЛАН ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	6
ЗМІСТ ТЕМ ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	7
МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	8
ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	9
ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	9
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	10

ВСТУП

Актуальність теми. Глобалізаційні процеси, що характеризуються наростаючою конкуренцією з боку іноземного капіталу, військові дії на більшості території України, загострення внутрішніх протиріч соціально-економічного та гуманітарного характеру спричинили значне зниження ефективності усіх секторів економіки України. Відтак стейкхолдери при встановленні взаємин з вітчизняними суб'єктами господарювання намагаються впевнитися не лише в безперервності їх діяльності, але й оцінити їх ефективність, виявити резерви підвищення фінансової стійкості та конкурентоспроможності з метою визначення подальших перспектив співпраці.

Центральне місце у формуванні думки стейкхолдерів відводиться аудиторському судженню. Аудитор в даному випадку повинен не тільки висловити думку про достовірність фінансової звітності, а й визначити резерви підвищення ефективності діяльності підприємства. Тому в сучасних умовах одним із найбільш затребуваних напрямів аудиту стає операційний аудит або аудит ефективності. Завдання аудиту ефективності виражаються в наступному:

- 1) розробці аудиторських процедур, які дозволяють гарантувати безперервність діяльності клієнта;
- 2) оцінці доцільності та ефективності здійснюваних операцій;
- 3) формуванні обґрунтованих пропозицій керівництву організації та її власникам щодо підвищення ефективності ведення бізнесу.

Реалізація завдань аудиту ефективності висуває принципово нові вимоги до методів проведення аудиторської перевірки. Результативність такого аудиту безпосередньо залежить від рівня професійної підготовки та компетентності аудиторів, їх уміння узагальнювати інформацію та на її основі обґрунтовувати пріоритетність прийняття управлінських рішень. У цьому контексті актуалізується потреба в розширенні інформаційного простору діяльності аудитора та виникає

нагальна потреба у систематизації концепцій управлінського обліку та узагальненні практики застосування інструментів управлінського обліку для збору аудиторських доказів та формування аудиторського судження.

Однак, не зважаючи на істотне функціональне навантаження управлінського обліку як інформаційного підґрунтя професійного судження аудитора, комплексних розробок щодо обґрунтування інструментарію управлінського обліку, здатного задовольнити потреби аудиторів не здійснювалося. Ці обставини й обумовлюють актуальність теми освітнього заходу для практики виконання завдань з аудиту та надання достовірних даних замовникам аудиторських послуг.

Предметом освітньої програми є сукупність методичних та організаційних засад управлінського обліку при оцінюванні ефективності діяльності підприємства та його сегментів, ідентифікації підприємницьких ризиків та обґрунтуванні політики щодо оптимізації використання корпоративних ресурсів.

Мета освітнього заходу полягає у підвищенні професійного рівня сертифікованих аудиторів України, систематизації та поглибленні теоретичних засад та практичних навичок використання інструментів управлінського обліку для цілей виконання завдань аудиту. Це буде мати значну практичну користь для підвищення професійного рівня аудиторів та покращення якості надання аудиторських послуг.

Відповідно до поставленої мети передбачено виконання таких **завдань освітнього заходу**:

- обґрунтування функцій управлінського обліку як інформаційного підґрунтя аудиту;
- дослідження сучасних концепцій управлінського обліку та їх взаємоузгодження з завданнями аудиту;
- набуття практичних навичок щодо формування показників оцінювання діяльності окремих центрів відповідальності;

– набуття вмінь щодо використанні методичних прийомів гнучкого бюджетування як інструменту управлінського контролю за ефективним використанням ресурсів;

– набуття практичних навичок щодо використання інструментів аналізу безбитковості для ідентифікації та оцінювання впливу підприємницьких ризиків на зміну прибутку підприємства;

– опанування методиками формування інформаційних потоків при прийнятті управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності підприємства;

– обґрунтування комплексу фінансових та нефінансових показників, що використовують для оцінювання ефективності діяльності компанії та її структурних підрозділів.

Загальна тривалість програми – 12 (дванадцять) годин, в тому числі 4 (чотири) години лекцій та 8 (вісім) годин практичних занять, яка розрахована на 2 календарних дні.

Обсяг Програми складається із 4 (чотирьох) тем:

Тема 1. Управлінський облік як підґрунтя аудиту ефективності. Використання фінансових та нефінансових даних для оцінювання ефективності

Тема 2. Аналіз безбитковості як інструмент оцінювання ефективності діяльності підприємства з урахуванням невизначеності бізнес-середовища

Тема 3. Бюджетний контроль в системі процедур аудиту ефективності

Тема 4. Моделі оцінювання ефективності бізнесу, що використовують при формуванні висновку аудитора.

1. ПЛАН ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Програма освітнього заходу розрахована на 12 (дванадцять) годин.

Тривалість освітнього заходу – 12 годин, яка розрахована на 2 календарні дні.

Обсяг програми – 12 годин, в тому числі 4 години лекцій та 8 годин практичних занять:

(години)

№ теми	Назва теми	Обсяг	Лекції	Практичні заняття
1-й день				
1.	Управлінський облік як підґрунтя аудиту ефективності. Використання фінансових та нефінансових даних для оцінювання ефективності	3	1	2
2.	Аналіз безбитковості як інструмент оцінювання ефективності діяльності підприємства з урахуванням невизначеності бізнес-середовища	3	1	2
2-й день				
3.	Бюджетний контроль в системі процедур аудиту ефективності	3	1	2
4.	Моделі оцінювання ефективності бізнесу, що використовують при формуванні висновку аудитора.	3	1	2
Всього тривалість заходу		12	4	8

2. ЗМІСТ ТЕМ ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Тема 1. Управлінський облік як підґрунтя аудиту ефективності. Використання фінансових та нефінансових даних для оцінювання ефективності

Сутність і функції управлінського обліку. Порівняльна характеристика фінансового та управлінського обліку. Сучасні концепції управлінського обліку. Завдання управлінського обліку для задоволення потреб аудиту ефективності. Порядок формування показників управлінської звітності в контексті оцінювання ефективності діяльності об'єкта аудиту. Встановлення

причинно-наслідкових зав'язків між фінансовою та не фінансовою інформацією про діяльність клієнта при оцінюванні його ефективності.

Бліц-діагностика показників Звіту про фінансові результати при оцінюванні ризику втрати ефективності діяльності об'єкта перевірки.

Робочі документи аудитора при оцінюванні результатів діяльності об'єкта перевірки.

Тема 2. Аналіз безбитковості як інструмент оцінювання ефективності діяльності підприємства з урахуванням невизначеності бізнес-середовища

Завдання та інструментарій аналізу «витрати-обсяг-прибуток» при прийнятті рішень управлінських рішень в умовах невизначеності. Управління структурою витрат за допомогою показника операційного важеля як елемент оптимізації прибутку в умовах скорочення масштабів бізнесу. Коефіцієнт маржинального доходу та запас міцності як індикатори ризику в умовах невизначеності. Аналіз чутливості прибутку підприємства до зміни доходів, витрат та обсягів діяльності. Факторна модель оцінювання впливу підприємницьких ризиків на ефективність діяльності підприємства. прибуток підприємства.

Робочі документи аудитора щодо оцінювання тенденцій зниження ефективності діяльності об'єкта аудиту та втрати ним фінансової стійкості.

Тема 3. Бюджетний контроль в системі процедур аудиту ефективності

Сутність та види бюджетного контролю. Матриця підконтрольності при формуванні бюджетних показників. Практика складання та управлінські функції гнучких бюджетів. Багаторівнева модель факторного аналізу відхилень за даними гнучкого бюджету як підґрунтя оцінювання ефективності діяльності менеджменту підприємства.

Робочі документи аудитора для оцінювання ефективності та результативності діяльності окремих бізнес-процесів на основі результатів бюджетного контролю.

Формування рекомендацій аудитора щодо зниження ризиків, пов'язаних конфліктом інтересів за результатами бюджетного контролю.

Тема 4. Моделі оцінювання ефективності бізнесу, що використовують при формуванні висновку аудитора

Класифікація центрів відповідальності (вплив організаційної структури підприємства на архітектуру центрів відповідальності). Аналітичні моделі оцінювання ефективності діяльності підрозділів (центрів відповідальності). Підзвітність та підконтрольність як основні принципи при виявленні та усуненні ознак конфлікту інтересів між центрами відповідальності.

Коефіцієнтний аналіз рентабельності на основі показника прибутку та чистого грошового потоку.

Фінансові та нефінансові показники оцінювання ефективності бізнесу. Приклади моделей збалансованих економічних показників. Вплив зовнішніх факторів та поведінкових аспектів на досягнення ключових показників оцінювання ефективності бізнесу.

3. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Методичне забезпечення Програми освітнього заходу включає:

- навчально-методичний посібник, який містить: опорний конспект лекцій за темами освітнього заходу та набір практичних ситуацій;
- презентаційний матеріал.

4. ФОРМИ ТА МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Дана Програма буде проводитись:

- в очній формі в навчальній аудиторії або

– в дистанційній формі в онлайн-режимі з застосуванням платформи ZOOM.

Форма проведення освітнього заходу залежить від узгодженої політики й рішень Президента, Уряду та Верховної Ради щодо проведення необхідних соціально-економічних заходів пов'язаних з військовим станом.

Місце проведення освітнього заходу:

– при очній формі в навчальній аудиторії – м. Запоріжжя, м. Києва, інших регіони України з урахуванням заявок поданих аудиторами щодо обраної теми освітнього заходу.

– в дистанційній формі – м. Запоріжжя, м. Київ із застосуванням платформи ZOOM.

5. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

За наслідками участі в освітньому заході аудитори мають опановувати наступні **навики та вміння**:

- обґрунтовувати функції управлінського обліку при виконанні завдань аудиту;
- визначати відмінності при формуванні інформаційних потоків в підсистемах фінансового та управлінського обліку;
- обґрунтовувати показники оцінювання діяльності окремих центрів відповідальності;
- використовувати методичні прийоми гнучкого бюджетування як інструменту управлінського контролю за ефективним використанням ресурсів;
- використовувати інструментарій аналізу беззбитковості в якості ключових індикаторів ефективності бізнесу;
- здійснювати факторний аналіз впливу підприємницьких ризиків на показники ефективності діяльності підприємства;

- оперувати методиками формування інформаційних потоків при прийнятті управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності підприємства;
- обґрунтовувати склад фінансових та нефінансових показників, що використовують для оцінювання ефективності діяльності компанії та її структурних підрозділів.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р., № 996-XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Гнилицька Л.В. Використання інструментів бюджетування в системі фінансової безпеки підприємств. *Зовнішня торгівля. Економічна безпека: наук.-практ. журнал*. 2010. Вип. 3. С. 86-95.
3. Гнилицька Л.В. Використання концептуальних основ збалансованої системи економічних показників для оцінки стану та рівня економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності. *Фінанси, облік і аудит: Зб. наук. праць*. 2011. Вип.18. С. 263-272.
4. Голов С.Ф. Управлінський облік. Київ: Лібра, 2008. 704 с.
5. Добровський В.М., Гнилицька Л.В., Коршикова Р.С. Управлінський облік: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2005. 210 с.
6. Дон Р.Хенсен, Меріен М Моувен. Управлінський облік: пер. з англ. Київ: Міленіум, 2002. 974 с.
7. Bromwich M. The case for Strategic Management accounting, the role of accounting information for strategy in competitive Markets, *Accounting, Organization and Society*, 1990, 1, p. 27-46.
8. Hnylytska L, Korshykova R., Boiarova O. Modelling the state of agrarian enterprises' economic security with management accounting tools. *Proceedings of the*

2023 International Conference “ECONOMIC SCIENCE FOR RURAL DEVELOPMENT”, № 57, Jelgava, LBTU ESAF, 10-12 May 2023, pp. 590-599
DOI: <http://doi.org/10.22616/ESRD.2023.57.058>

9. Ira Novianty. Strategic Management Accounting: Challenges in Accounting Practices. Research Journal of Finance and Accounting, 2015.